

Bezdůvodné obohacení

Obohatila-li se určitá osoba užíváním věci bez právního důvodu na úkor podílových spoluvlastníků věci, pak podílový spoluvlastník (ochuzený) zůstává solidárním věřitelem pohledávky z titulu bezdůvodného obohacení (spolumajitelem pohledávky z titulu bezdůvodného obohacení, kterou je oprávněn vymáhat vůči obohacenému společně a nerozdílně s ostatními spolumajiteli pohledávky) i poté, co svůj spoluvlastnický podíl převedl na jinou osobu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 3039/2021-548 ze dne 30.11.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a/ F. B., narozeného XY, bytem XY, b/ P. B., narozeného XY, bytem XY, a c/ P. B., narozeného XY, bytem XY, všech zastoupených JUDr. R.R., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému AZ WOOD, a. s., se sídlem v L.n.S., zastoupenému JUDr. R.M., advokátem, se sídlem v Š., o zaplacení částky 1.555.200 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 18 C 184/2014, o dovolání žalobce b/ a žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. května 2021, č. j. 18 Co 153/2019-504, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 4. května 2021, č. j. 18 Co 153/2019-509, tak, že dovolání žalobce b/ se odmítá. Dovolání žalovaného se odmítá v rozsahu, v němž směřuje proti druhému až čtvrtému výroku rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. května 2021, č. j. 18 Co 153/2019-504, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 4. května 2021, č. j. 18 Co 153/2019-509. Ve zbývajícím rozsahu se dovolání žalovaného zamítá.

Z odůvodnění:

1. Rozsudkem ze dne 21. června 2017, č. j. 18 C 184/2014-213, Městský soud v Brně:

[1] Uložil žalovanému (AZ WOOD, a. s.) zaplatit žalobci (F. B., ročník XY) do 15 dnů od právní moci rozhodnutí částku 790.159 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonným úrokem z prodlení za dobu od 18. prosince 2013 do zaplacení (bod I. výroku).

[2] Zamítl žalobu v rozsahu, v němž se žalobce domáhal po žalovaném zaplacení dalších 765.041 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonným úrokem z prodlení za dobu od 18. prosince 2013 do zaplacení (bod II. výroku).

[3] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod III. výroku).

[4] Uložil žalobci zaplatit státu na náhradě nákladů řízení do 15 dnů od právní moci rozhodnutí částku 4.346 Kč (bod IV. výroku).

[5] Uložil žalovanému zaplatit státu na náhradě nákladů řízení do 15 dnů od právní moci rozhodnutí částku 4.524 Kč (bod V. výroku).

2. K odvolání žalobce i žalovaného Krajský soud v Brně usnesením ze dne 12. dubna 2018, č. j. 18 Co 309/2017-275, zrušil rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

3. Rozsudkem ze dne 14. listopadu 2018, č. j. 18 C 184/2014-406, soud prvního stupně:

[1] Uložil žalovanému zaplatit žalobci do 15 dnů od právní moci rozhodnutí částku 300.895 Kč s příslušenstvím, tvořeným zákonným úrokem z prodlení z částky 798.783 Kč za dobu od 17. května 2016 do 1. listopadu 2017, a zákonným úrokem z prodlení z částky 300.895 Kč za dobu od 2. listopadu 2017 do zaplacení (bod I. výroku).

[2] Zamítl žalobu v rozsahu, v němž se žalobce domáhal po žalovaném zaplacení dalších 1.254.305 Kč s příslušenstvím, tvořeným zákonným úrokem z prodlení z částky 1.555.200 Kč za dobu od 18. prosince 2013 do 16. května 2016, zákonným úrokem z prodlení z částky 765.041 Kč za dobu od 17. května 2016 do 1. listopadu 2017, a zákonným úrokem z prodlení z částky 1.254.305 Kč za dobu od 2. listopadu 2017 do zaplacení (bod II. výroku).

[3] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod III. výroku).

[4] Uložil žalobci zaplatit státu na náhradě nákladů řízení do 15 dnů od právní moci rozhodnutí částku 11.904 Kč (bod IV. výroku).

[5] Uložil žalovanému zaplatit státu na náhradě nákladů řízení do 15 dnů od právní moci rozhodnutí částku 11.904 Kč (bod V. výroku).

4. Soud prvního stupně – vycházejí z ustanovení § 451 a § 454 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), a z ustanovení § 1932 a § 3028 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

5. Žalobce a B. H. (dále též jen „B. H.“) se na základě rozhodnutí Pozemkového úřadu v XY (dále jen „pozemkový úřad“) ze dne 25. ledna 2005, které nabylo právní moci dne 7. února 2005, stali rovnodílnými podílovými spoluvlastníky označeného pozemku v obci XY, katastrální území XY. Od 25. července 2013 je žalobce (na základě darovací smlouvy z téhož data) výlučným vlastníkem pozemku.

6. Pozemek [rozdělený soudem pro účely určení výše bezdůvodného obohacení na části A až D (srov. odstavec 10. odůvodnění rozsudku)] užíval žalovaný v době od 18. prosince 2011 do 18. prosince 2013 bez právního důvodu.

7. Žalobci přísluší náhrada (vyčíslená znaleckým posudkem) za užívání částí pozemku B až D v plné výši, za užívání části pozemku A pak ve výši jedné čtvrtiny (tuto část pozemku užívaly kromě žalovaného i další osoby). Celková výše náhrady tak představuje částku 798.783 Kč (nad tuto částku soud žalobu již proto zamítl), přičemž při jejím výpočtu zohlednil soud i to, že žalobce nebyl výlučným vlastníkem pozemku po celé rozhodné období (za dobu, kdy byl rovnodílným spoluvlastníkem pozemku, mu přísluší jen náhrada odpovídající jeho spoluvlastnickému podílu).

8. V průběhu řízení (1. listopadu 2017) uhradil žalovaný žalobci částku 652.938 Kč, přičemž z této částky určil (přípisem z 31. října 2017) částku 497.805 Kč na jistinu jako platbu za část D pozemku ve výši 256.808,50 Kč a za část C pozemku ve výši 240.996,50 Kč. Ve zbylém rozsahu (155.133 Kč) jde o zákonný úrok z prodlení za dobu od 18. prosince 2013 do 31. října 2017. Po odpočtu hrazených částek proto soud zavázal žalovaného k zaplacení rozdílu ve výši 300.895 Kč s (odpovídajícím) příslušenstvím, jehož výši určil na základě „§ 1917 o. z.“ (zřejmě míněno jiné ustanovení) a nařízení vlády č. [351/2013](#) Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby

jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích.

9. Proti rozsudku soudu prvního stupně ze dne 14. listopadu 2018 podali odvolání žalobce i žalovaný. Jelikož žalobce zemřel dne 12. prosince 2018, jednal odvolací soud na základě usnesení soudu prvního stupně ze dne 6. června 2019, č. j. 18 C 184/2014-432 (které nabylo právní moci dne 5. července 2019), jako se žalobci s jeho dědici (a/ F. B., ročník XY, b/ P. B., a c/ P. B.). Odvolání podané jménem původního žalobce jeho zástupcem s procesní plnou mocí dne 13. prosince 2018 měl odvolací soud za neodkladný úkon učiněný po zániku plné moci [§ 28 odst. 5 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)] ve prospěch zastoupeného.

10. Rozsudkem ze dne 4. května 2021, č. j. 18 Co 153/2019-504, ve znění (opravného) usnesení ze dne 4. května 2021, č. j. 18 Co 153/2019-509, odvolací soud:

[1] Změnil rozsudek soudu prvního stupně v bodech I. a II. výroku tak, že:

1/ Žalovaný je povinen zaplatit žalobcům oprávněným společně a nerozdílně do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 927.795 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonným úrokem z prodlení z této částky za dobu od 18. prosince 2013 do zaplacení (první výrok).

2/ Ve zbývajících částech, ohledně částky 627.405 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonným úrokem z prodlení z této částky za dobu od 18. prosince 2013 do zaplacení, se žaloba zamítá (první výrok).

[2] Uložil žalobcům zaplatit státu na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 7.618 Kč (druhý výrok).

[3] Uložil žalovanému zaplatit státu na náhradě nákladů řízení částku do 3 dnů od právní moci rozhodnutí 16.189 Kč (třetí výrok).

[4] Uložil žalovanému zaplatit žalobcům, oprávněným společně a nerozdílně, na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 112.872 Kč (čtvrtý výrok).

11. Odvolací soud – vycházející z ustanovení § 139 odst. 1, § 451, § 513 a § 517 obč. zák., z ustanovení § 1908 o. z. a z ustanovení § 1 nařízení vlády č. [142/1994](#) Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku a kterým se stanoví minimální výše nákladů spojených s uplatňováním pohledávky (dále jen „nařízení vlády“), a opíraje se o skutkové závěry soudu prvního stupně – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

12. Odvolací soud setrvává na závěru svého zrušujícího usnesení ze dne 12. dubna 2018, že nejde-li o řízení o opravném prostředku podle části páté občanského soudního řádu, není oprávněn přezkoumávat správnost rozhodnutí pozemkového úřadu, který jako jediný rozhoduje o vlastnictví oprávněných osob podle § 9 odst. 4 zákona č. [229/1991](#) Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“). Otázku duplicitního zápisu vlastnického práva k pozemku ve prospěch původního žalobce a B. H. na straně jedné a dlužníka na straně druhé vyřešil (ve prospěch prvně jmenovaných) Městský soud v Brně rozsudkem ze dne 7. listopadu 2012, č. j. 36 C 39/2012-32, který nabyl právní moci dne 18. prosince 2012.

13. Oproti názoru, z něž vyšel ve zrušujícím usnesení, má odvolací soud nyní za to, že jelikož se bezdůvodné obohacení týkalo celé společné věci (pozemku), původní žalobce byl oprávněn požadovat po žalovaném celé plnění (i za dobu, kdy byl pouze podílovým spoluvlastníkem pozemku) i poté, co zaniklo jeho podílové spoluvlastnictví s B. H. (tím, že mu svůj podíl darovala); z ustanovení § 139

odst. 1 a § 513 obč. zák. neplyne zánik solidarity věřitelů v důsledku zániku podílového spoluvlastnictví.

14. K námitce, že (původní) žalobce v řízení neuplatnil nároky vyplývající ze spoluvlastnictví pozemku (jelikož v žalobě tvrdil, že v rozhodném období byl výlučným vlastníkem pozemku), odvolací soud poukazuje na to, že (původní) žalobce upřesnil žalobní tvrzení v průběhu řízení. Nárok na vydání bezdůvodného obohacení v plné výši (totiž) dovozoval i z darovací smlouvy, s tím, že předmětem darování nebyl pozemek („věc“), ale spoluvlastnický podíl na pozemku, takže na něj přešla (měla přejít) i práva a povinnosti spojené se společnou věcí, včetně uplatnění nároku na vydání bezdůvodného obohacení.

15. Na aktivní věcnou legitimaci žalobců nemůže mít vliv opětovné zahrnutí pozemku do majetkové podstaty dlužníka PLOMA, a. s., jelikož předmětem sporu je nárok na vydání bezdůvodného obohacení za období od 18. prosince 2011 do 18. prosince 2013, spojený s užíváním pozemku osobou od dlužníka odlišnou.

16. Výše bezdůvodného obohacení žalovaného je představována peněžitou částkou, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase za užívání věci, zpravidla formou nájmu, a její určení se opírá o znalecký posudek.

17. Odvolací soud souhlasí se závěrem soudu prvního stupně, že žalobcům náleží nárok na vydání bezdůvodného obohacení v plné výši za části B až D pozemku.

18. Oproti soudu prvního stupně odvolací soud dovozuje (opět odlišně od názoru obsaženého ve zrušujícím usnesení), že žalobcům náleží nárok na vydání bezdůvodného obohacení v plné výši i za část A pozemku. Užívání nemovité věci způsobem neumožňujícím rozlišit její části obsazené jednotlivými uživateli, nebo bez vzájemné dohody o způsobu jejího užívání, zakládá solidární odpovědnost obohacených a věřitel je oprávněn požadovat plnění po kterémkoli z nich; srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. března 2020, sp. zn. 28 Cdo 4334/2019.

19. Žalobcům tak vznikl nárok na vydání bezdůvodného obohacení za celé období (od 18. prosince 2011 do 18. prosince 2013) ve výši 1.425.600 Kč. Odvolací soud však shodně se soudem prvního stupně zohlednil, že žalovaný dne 1. listopadu 2017 poukázal žalovanému částku 497.805 Kč jako úhradu na jistinu a částku 155.133 Kč jako úhradu na zákonné úroky z prodlení (za dobu od 18. prosince 2013 do 31. října 2017). Uhrazení této částky je (i v intencích obsahu dopisu žalovaného z 31. října 2017) splněním dluhu ve smyslu ustanovení § 1908 o. z. Odvolací soud proto z částky 1.425.600 Kč odečetl plnění určené na úhradu jistiny a zavázal žalovaného k zaplacení částky 927.795 Kč. Ve zbývajícím rozsahu (co do částky 627.405 Kč a uhrazené části zákonného úroku z prodlení) odvolací soud žalobu zamítl.

20. Přiznání zákonného úroku z prodlení z přisouzené jistiny je odůvodněno ustanovením 517 obč. zák. a ustanovením § 1 nařízení vlády. Původní žalobce vyzval žalovaného k vydání bezdůvodného obohacení 1. listopadu 2013, takže 18. prosince 2013 již byl žalovaný v prodlení s úhradou.

21. Proti rozsudku odvolacího soudu podal dovolání žalobce b/ a žalovaný.

22. Žalobce b/ směřuje dovolání proti té části prvního výroku napadeného rozhodnutí, kterou odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl žalobu ohledně částky 627.405 Kč s konkretizovaným příslušenstvím a proti navazujícím výrokům o nákladech řízení (druhý až čtvrtý výrok napadeného rozhodnutí). Přípustnost dovolání vymezuje na základě ustanovení § 237 o. s. ř. tak, že:

„(...) napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž

řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.“

23. Žalobce b/ namítá (poměřováno obsahem dovolání), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil v tom duchu, že žalovaného zaváže k úhradě celé žalobou uplatněné částky (včetně příslušenství).

24. V mezích uplatněného dovolacího důvodu žalobce b/ vytýká odvolacímu soudu, že úhradě částky 497.805 Kč žalovaným (1. listopadu 2017) přiznal účinky (částečného) splnění dluhu. K tomu argumentuje ve prospěch názoru, že bezdůvodným obohacením nevzniká „závazek“ mezi tím, kdo se obohatil, a tím, komu vznikla újma. Obohacený má povinnost vydat získaný majetkový prospěch tomu, komu újma vznikla. Vydání bezdůvodného obohacení nelze ztotožňovat se splněním závazku uhradit dlužné nájemné. Žalovaný též neplnil bezpodmínečně. Platbou sledoval výhradně „zastavení“ běhu zákonného úroku. Úmysl částečně „splnit“ dluh projevil žalovaný až 1. listopadu 2017.

25. U výroků o nákladech řízení žalobce b/ především polemizuje s posouzením míry úspěšnosti ve sporu.

26. Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání žalobce b/ odmítnout, maje za to, že ten řádně nevymezil přípustnost dovolání. Věcně pak neshledává důvod, pro který by platba z 1. listopadu 2017 neměla být částečnou úhradou žalobou uplatněné pohledávky.

27. Žalovaný směřuje dovolání proti „celému“ napadenému rozhodnutí, vyjma té části prvního výroku, kterou odvolací soud žalobu zčásti zamítl. Přípustnost dovolání vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jakož i právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny. Žalovaný namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí v dotčeném rozsahu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

28. V mezích uplatněného dovolacího důvodu vytýká žalovaný odvolacímu soudu, že:

[1] Rozhodl o nároku, který nebyl uplatněn žalobou.

[2] Učinil nesprávný skutkový závěr, vyplývající z extrémního nesouladu mezi skutkovými zjištěními učiněnými v průběhu soudního řízení a skutkovým závěrem soudu, učiněným na základě těchto skutkových zjištění.

[3] Nesprávně posoudil aktivní legitimaci žalobců při uplatnění práva vyplývajícího z podílového spoluvlastnictví po jeho zrušení.

[4] Nesprávně posoudil aktivní legitimaci žalobců v důsledku nesprávného posouzení vázanosti soudu správním rozhodnutím „o restituci“.

[5] Nesprávně posoudil aktivní legitimaci žalobců uplatňovat práva vyplývající z vlastnictví nemovité věci v době, kdy je sepsána do „majetkové podstaty“ třetí osoby.

[6] Nesprávně posoudil aktivní legitimaci žalobců v situaci, kdy je zpochybněno jejich vlastnické právo v jiném řízení.

29. Z výše formulovaných právních otázek má dovolatel otázky č. 3 a 4 za dovolacím soudem neřešené a otázky č. 1, 5 a 6 za otázky, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu; otázku č. 2 v dotčených souvislostech nezmiňuje. V podrobnostech pak k těmto otázkám argumentuje následovně:

K otázce č. 1 (K překročení žalobou uplatněného nároku soudem).

30. Potud žalovaný namítá, že podle obsahu žaloby a vyjádření z 12. června 2014 původní žalobce neuplatnil nárok na vydání bezdůvodného obohacení z titulu spoluvlastnictví pozemku, ale celou dobu vystupoval jako jeho výlučný vlastník. Odvolací soud však přiznal žalobcům nárok z titulu podílového spoluvlastnictví, včetně podílu připadajícího na podíl B. H., jenž nebyl předmětem žaloby.

K otázce č. 2 (K extrémnímu nesouladu mezi skutkovými zjištěními a skutkovým závěrem).

31. K otázce č. 2 argumentuje žalovaný tak, že průběh řízení byl v konečné fázi významným způsobem ovlivněn několika změnami právního názoru odvolacího soudu. Ve zrušujícím usnesení odvolací soud formuloval tyto závěry:

[1] (K uplatnění nároku za B. H.): „Za dobu od 18. prosince 2013 do 24. července 2013 může (žalobce) uplatňovat nároky na vydání bezdůvodného obohacení jen v rozsahu jeho podílu na předmětné nemovitosti.“

[2] (K úhradě za užívání účelové komunikace): „Přihlédnout je však třeba i k tomu, že tato komunikace je mimo žalovaného užívána též dalšími subjekty, takže žalovaný se bude na náhradě za bezdůvodné obohacení podílet jen z poměrné části.“

[3] (K obvyklé ceně za užívání účelové komunikace): „(...) obvyklá cena nájmu pozemku sloužícího jako účelová komunikace nemůže být podle názoru odvolacího soudu shodná s výší nájmu za pozemky sloužící k podnikatelským účelům jedinému subjektu.“

Změnu právních názorů ad [1] a [2] oznámil odvolací soud až při druhém odvolacím jednání v průběhu druhého odvolacího řízení (18. března 2021). Změnu právního názoru ad [3] promítl odvolací soud až do napadeného rozhodnutí. Těmito postupy a překvapivými změnami právního názoru odvolacího soudu v samotném závěru řízení došlo k významnému ovlivnění průběhu řízení.

K otázce č. 3 (K uplatnění práva spoluvlastníkem po zrušení spoluvlastnictví).

32. Potud žalovaný vytýká odvolacímu soudu, že ač soudy v řízení vycházely z jiného názoru na způsob uplatnění nároku spoluvlastníkem, odvolací soud názor posléze změnil. Žalovaný oproti odvolacímu soudu míní, že z textu § 139 odst. 1 obč. zák. vyplývá, že se vztahuje pouze na situace, kdy existuje „společná věc“, jejíž vlastníky lze označit za „spoluvlastníky“. Žalovaný nevidí důvod, pro který by měla jedna osoba uplatňovat u soudu práva druhé osoby v době, kdy už nemají žádný vztah ke společné věci.

K otázce č. 4 (K vázanosti soudu správním rozhodnutím).

33. Žalovaný připomíná, že v průběhu celého řízení zpochybňoval vlastnictví původního žalobce (a jeho právních nástupců) k pozemku. Postup odvolacího soudu (jenž se touto otázkou odmítl zabývat, maje za závazné rozhodnutí pozemkového úřadu) má žalovaný za nesprávný dovolává se závěrů usnesení Ústavního soudu ze dne 30. června 2010, sp. zn. III. ÚS 816/10 [usnesení je (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže) dostupné na webových stránkách Ústavního soudu], podle nichž restituční rozhodnutí není pro obecné soudy závazné.

K otázce č. 5 (K účinkům soupisu pozemku do majetkové podstaty dlužníka).

34. Žalovaný poukazuje na to, že v průběhu řízení byl pozemek sepsán do majetkové podstaty dlužníka. S přihlédnutím k ustanovení § 228 písm. a/ a § 229 odst. 3 písm. c/ zákona č. [182/2006 Sb.](#), o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), odtud dovozuje, že žalobci tím pozbyli aktivní věcnou legitimaci k uplatnění požadovaného nároku.

K otázce č. 6 (K účinkům zpochybnění vlastnictví žalobců v jiném řízení).

35. V návaznosti na argumentaci k otázce č. 5 žalovaný namítá, že soupis pozemku do majetkové podstaty dlužníka zpochybnil vlastnické právo žalobců k pozemku (které je předmětem řízení o vyloučení pozemku z majetkové podstaty dlužníka). Odvolací soud měl řízení (proto) přerušit.

36. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [296/2017 Sb.](#), kterým se mění zákon č. [99/1963 Sb.](#), občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013 Sb.](#), o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

37. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností podaných dovolání.

38. Dovolání nesměřují proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda jsou přípustná podle § 237 o. s. ř.

39. Žalobce b/ výslovně podal dovolání i proti druhému až čtvrtému výroku napadeného rozhodnutí (o nákladech řízení). V tomto rozsahu však přípustnost dovolání vylučuje ustanovení § 238 odst. 1 písm. h/ o. s. ř. Nejvyšší soud proto potud odmítl dovolání žalobce b/ bez dalšího podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako objektivně nepřipustné.

40. Ve zbývajících částech (tedy v rozsahu, v němž směřovalo proti té části prvního výroku napadeného rozhodnutí, kterou odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl co do částky 627.405 Kč s příslušenstvím, Nejvyšší soud odmítl dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř., jelikož potud dovolatel způsobem odpovídajícím požadavku ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. nevymezil důvod přípustnosti dovolání a v dovolacím řízení pro tuto vadu nelze pokračovat.

41. Podle ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. je obligatorní náležitostí dovolání požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako v této věci), je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu ustanovení § 237 o. s. ř. (či jeho části).

42. K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod číslem 4/2014 Sb. rozh. obč., které je (stejně jako

další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněné níže) dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu. Srov. ostatně též stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16, uveřejněné pod číslem 460/2017 Sb.

43. Údaj o tom, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, se z dovolání (posuzováno podle jeho obsahu) nepodává. Žalobce b/ se v rozporu s výše uvedeným omezil (v článku II. dovolání) na pouhou citaci textu § 237 o. s. ř., přičemž přípustnost dovolání není řádně vymezena ani v dalších částech dovolání. Nejvyššímu soudu pak ani z úřední činnosti není známa žádná judikatura, která by platbu na úhradu bezdůvodného obohacení nepokládala za (částečnou) úhradu (splnění) dluhu jen proto, že k ní došlo až v průběhu sporu o úhradu bezdůvodného obohacení. Ostatně, argument žalobce b/, že nároku (pohledávce) z titulu bezdůvodného obohacení neodpovídá „závazek“ (dluh), k jehož úhradě je obohacený povinen, odporuje jak dikci § 488 obč. zák., tak ustálené judikatuře k bezdůvodnému obohacení (srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. listopadu 2017, sp. zn. 28 Cdo 5970/2016, uveřejněného pod číslem 18/2019 Sb. rozh. obč.).

44. Žalovaný rovněž podal dovolání proti „celému“ napadenému rozhodnutí (vyjma té části prvního výroku, kterou odvolací soud žalobu zčásti zamítl), tedy i proti druhému až čtvrtému výroku napadeného rozhodnutí (o nákladech řízení). V tomto rozsahu však přípustnost dovolání opět vylučuje ustanovení § 238 odst. 1 písm. h/ o. s. ř. Nejvyšší soud proto potud odmítl dovolání žalovaného bez dalšího podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako objektivně nepřípustné.

45. Ve zbývající části (tedy v rozsahu, v němž směřovalo proti té části prvního výroku napadeného rozhodnutí, kterou odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobě vyhověl co do částky 927.795 Kč s příslušenstvím) je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř. V posouzení otázky č. 3 jde o věc dovolacím soudem výslovně neřešenou, v posouzení otázky č. 4 o věc dovolacím soudem zčásti neřešenou a v posouzení otázek č. 5 a 6 je napadené rozhodnutí v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu.

46. Otázky č. 1 a 2 se týkají tzv. jiných vad řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existenci takových vad zkoumá dovolací soud u přípustného dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), takže Nejvyšší soud neshledává účelným zabývat se (poté, co dovolání připustil pro řešení otázek č. 3 až 6) samostatně přípustností dovolání k otázkám č. 1 a 2; s námitkami vznesenými v souvislosti s těmito otázkami se vypořádá v mezích přípustného dovolání.

47. Pro právní posouzení věci jsou rozhodná následující skutková zjištění (z nichž vyšel odvolací soud):

48. Pozemkový úřad rozhodnutím ze dne 25. ledna 2005 určil, že (spolu)vlastníky předmětného pozemku jsou původní žalobce a B. H.

49. Rozsudkem ze dne 7. listopadu 2012, č. j. 36 C 39/2012-32 (který nabyl právní moci 18. prosince 2012) Městský soud v Brně ve sporu vedeném původním žalobcem a B. H. proti dlužníku určil, že (spolu)vlastníky pozemku jsou původní žalobce a B. H.

50. Darovací smlouvou ze dne 25. července 2013 B. H. (jako dárce) darovala původnímu žalobci (jako obdarovanému) svůj podíl na pozemku. Právní účinky vkladu vlastnického práva původního žalobce k předmětnému podílu do katastru nemovitostí nastaly 25. července 2013.

51. Usnesením ze dne 15. října 2012, č. j. KSBR 27 INS 20629/2012-A-17 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), Krajský soud v Brně (dále též jen „insolvenční soud“) [mimo jiné] zjistil úpadek dlužníka a jeho insolvenční správkyňi ustanovil Mgr. Ivanu Rychnovskou.

52. Znalecký posudek znalce Ing. Jiřího Brázdy ze dne 4. listopadu 2016 (ve znění dodatku č. 1 ze

dne 7. října 2018) určil výši obvyklého nájemného za užívání pozemku v rozhodném období částkou 110 Kč/m²/rok.

53. Podle aktualizovaného soupisu majetkové podstaty dlužníka datovaného 4. června 2019, sepsala insolvenční správkyň dlužníka pozemek do majetkové podstaty dlužníka dne 8. března 2019 (B-499 insolvenčního spisu dlužníka).

54. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, zákona o půdě a insolvenčního zákona:

§ 3028 o. z.

(1) Tímto zákonem se řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti.

(...)

(3) Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.

§ 139 (obč. zák.)

(1) Z právních úkonů týkajících se společné věci jsou oprávněni a povinni všichni spoluvlastníci společně a nerozdílně.

(2) O hospodaření se společnou věcí rozhodují spoluvlastníci většinou, počítanou podle velikosti podílů. Při rovnosti hlasů nebo nedosáhne-li se většiny anebo dohody, rozhodne na návrh kteréhokoliv spoluvlastníka soud.

(3) Jde-li o důležitou změnu společné věci, mohou přehlasovaní spoluvlastníci žádat, aby o změně rozhodl soud.

§ 451 (obč. zák.)

(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.

(2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.

§ 513 (obč. zák.)

Je-li dlužník zavázán ke stejnému plnění několika věřitelům, kteří jsou podle zákona, podle rozhodnutí soudu nebo podle smlouvy vůči němu oprávněni společně a nerozdílně, může kdokoli z věřitelů žádat celé plnění a dlužník je povinen splnit v celém rozsahu tomu, kdo o plnění požádá první.

§ 514 (obč. zák.)

Splnil-li dlužník celý závazek jednomu z věřitelů, kteří jsou vůči němu oprávněni společně a nerozdílně, nemohou již ostatní od něj nic žádat.

§ 9 (zákon o půdě)

(...)

(4) Nedojde-li k dohodě podle odstavce 1, rozhodne o vlastnictví oprávněné osoby k nemovitosti pozemkový úřad.

(...)

§ 212a (o. s. ř.)

(...)

(3) K novým skutečnostem nebo důkazům (§ 205a a 211a) odvolací soud smí přihlédnout, jen když byly uplatněny.

(...)

§ 205 (insolvenčního zákona)

(...)

(4) Majetek jiných osob než dlužníka náleží do majetkové podstaty, stanoví-li to zákon, zejména jde-li o plnění z neúčinných právních úkonů. Pro účely zpeněžení se na takový majetek pohlíží jako na majetek dlužníka.

§ 217 (insolvenčního zákona)

Pořízení soupisu

(1) Soupis majetkové podstaty (dále jen „soupis“) je listinou, do níž se zapisuje majetek náležející do majetkové podstaty. Jakmile dojde k zápisu do soupisu, lze se zapsanými majetkovými hodnotami nakládat jen způsobem stanoveným tímto zákonem; učinit tak může jen osoba s dispozičními oprávněními. Soupis provádí a soustavně doplňuje insolvenční správce v průběhu insolvenčního

řízení, a to podle pokynů insolvenčního soudu a za součinnosti věřitelského výboru. Tato jeho povinnost nezaniká uplynutím doby.

(2) Insolvenční správce vyřadí ze soupisu majetkové hodnoty, o kterých v průběhu insolvenčního řízení vyjde najevo, že nenáleží do majetkové podstaty; to platí bez zřetele k tomu, že v době vyřazení se již osoba, která má z vyřazení prospěch, nemůže domáhat vyloučení těchto majetkových hodnot z majetkové podstaty. Učiní tak po projednání s věřitelským výborem a poté, co vyrozumí insolvenční soud; tím není vyloučena možnost opětovného soupisu vyřazených majetkových hodnot do majetkové podstaty.

55. Ve shora uvedené podobě, pro věc rozhodné, platí ustanovení § 3028 odst. 1 a 3 o. z. beze změny od 1. ledna 2014. Citovaná ustanovení zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve výše uvedené podobě (pro věc opět rozhodné) platila již 18. listopadu 2011 (počátek rozhodného období) a do 1. ledna 2014, kdy byl zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, zrušen zákonem č. [89/2012](#) Sb., občanským zákoníkem, nedoznala změn. Ustanovení § 9 odst. 4 zákona o půdě platí v citované podobě beze změn od rozhodnutí pozemkového úřadu (od 25. ledna 2005). Ustanovení § 212a odst. 3 o. s. ř. platí v citované podobě beze změn od 1. ledna 2014).

56. Pro poměry insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka je pak rozhodným insolvenční zákon ve znění účinném do 31. května 2019 [srov. článek II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. [31/2019](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [312/2006](#) Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony], čemuž odpovídají i shora citovaná ustanovení insolvenčního zákona.

57. Ve výše ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

K rozhodnému právu

58. Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že jelikož ze zjištěného skutkového stavu plyne, že je uplatňováno právo na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého obohacenému na úkor ochuzeného plněním bez právního důvodu v době před 1. lednem 2014 (v době od 18. prosince 2011 do 18. prosince 2013), uplatní se při zkoumání důvodu vzniku, výše, způsobu uplatnění a (částečného) zániku předmětného nároku v dané věci (při absenci jiného ujednání smluvních stran v době od 1. ledna 2014) nadále právní úprava účinná do 31. prosince 2013 (§ 3028 odst. 1 a 3 o. z.), tedy především výše citovaná ustanovení zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku. Srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. srpna 2016, sp. zn. 28 Cdo 2327/2016, nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. února 2021, sp. zn. 29 Cdo 1609/2020, uveřejněného v časopise Vybraná judikatura, číslo 3, ročníku 2022, pod číslem 23. Soud prvního stupně proto pochybil, jestliže v dané věci odkazoval (pro účely částečného zániku dluhu splněním) na ustanovení § 1932 o. z. a (při určení příslušenství) na ustanovení „1917 o. z.“ (zřejmě míněno jiné ustanovení) Odvolací soud pak pochybil, jestliže ohledně částečného zániku závazku (dluhu) splněním odkázal na ustanovení § 1908 o. z. Žádné z těchto pochybení však nemělo vliv na výslednou podobu výroku rozhodnutí.

K otázce č. 1 (K překročení žalobou uplatněného nároku soudem).

59. Judikatura Nejvyššího soudu je dlouhodobě ustálena v závěru, že v tzv. sporném řízení, které je ovládáno dispoziční zásadou, platí, že soud je vázán žalobou, tedy tím, jak žalobce vymezil předmět řízení. Předmět řízení žalobce vymezuje v žalobě vyličením skutečností (skutkových tvrzení), jimiž uvádí skutkový děj, na jehož základě žalobním petitem uplatňuje svůj nárok, či jinak řečeno nárok uplatněný žalobou je vymezen vyličením skutkových okolností, z nichž žalobce nárok dovozuje (právní důvod nároku), a žalobním návrhem (petitem). Rozhodujícími skutečnostmi se přitom (ve smyslu ustanovení § 79 odst. 1 věty druhé o. s. ř.) rozumí údaje, které jsou zcela nutné k tomu, aby bylo jasné, o čem a na jakém podkladě má soud rozhodnout. Neuvede-li žalobce v žalobě všechna potřebná tvrzení, významná podle hmotného práva, nejde o vadu žaloby, která by bránila pokračování v řízení (§ 43 odst. 2 o. s. ř.), jestliže v ní vyličil alespoň takové rozhodující skutečnosti, kterými byl vymezen předmět řízení po skutkové stránce. Jinak řečeno, skutkové okolnosti, z nichž lze usuzovat na existenci žalobou uplatněného nároku, musí být v žalobě vyličeny tak, aby v žalobě popsáný skutek (skutkový děj), umožňoval jednoznačnou individualizaci žalobcovy nároku, to jest nemožnost jeho záměny s jiným skutkem. Srov. k tomu shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2002, sp. zn. 21 Cdo 370/2002, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročníku 2002, pod číslem 209, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2003, sp. zn. 29 Odo 186/2002, uveřejněné pod číslem 1/2004 Sb. rozh. obč., rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007, uveřejněný pod číslem 25/2010 Sb. rozh. obč.

60. Ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. vymezuje obsahové, a nikoli formální náležitosti žaloby. Tyto náležitosti je třeba v žalobě uvést takovým způsobem, aby z jejího obsahu jednoznačně vyplývaly, popřípadě aby je bylo možné bez jakýchkoliv pochybností z textu žaloby dovodit. Nezáleží však na tom, v jakém pořadí nebo uspořádání jsou v žalobě uvedeny (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2002, sp. zn. 29 Odo 421/2002, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 11, ročníku 2002, pod číslem 210, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, uveřejněný pod číslem 31/2020 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 31/2020“).

61. S otázkou č. 1 se odvolací soud vypořádal (srov. reprodukci napadeného rozhodnutí v odstavci 14. shora a odstavec 7. odůvodnění napadeného rozhodnutí) v návaznosti na uplatněná žalobní tvrzení v souladu s citovanou judikaturou. Vytýkanou vadou tedy řízení postiženo není.

K otázce č. 2 (K extrémnímu nesouladu mezi skutkovými zjištěními a skutkovým závěrem).

62. Ačkoliv žalovaný u otázky č. 2 ohlašuje, že argumentace k ní snesená má dokládat extrémní nesoulad mezi „skutkovými zjištěními a skutkovým závěrem“, jím uplatněné argumenty se nevyslovují k rozporu mezi skutkovými zjištěními a skutkovým závěrem soudů ani v rovině pouhého tvrzení. Pojímáno skutečným obsahem argumentace k této otázce (srov. reprodukci dovolání v odstavci 31. shora), žalovaný potud vytýká odvolacímu soudu, že se v napadeném rozhodnutí ve třech podstatných právních otázkách odchýlil (v neprospěch žalovaného) od závazného právního názoru obsaženého v jeho zrušujícím usnesení ze dne 12. dubna 2018, maje tyto změny právního názoru za „překvapivé“.

63. K tomu Nejvyšší soud uvádí, že již v rozsudku ze dne 24. října 2007, sp. zn. 28 Cdo 3342/2007, uveřejněném pod číslem 80/2008 Sb. rozh. obč., vysvětlil, že odvolací soud může změnit svůj právní názor vyjádřený v předchozím zrušujícím usnesení (a případně potvrdit rozhodnutí soudu prvního stupně, jímž ten jeho dřívější právní názor nerespektoval). K závěru tohoto rozhodnutí se Nejvyšší soud přihlásil např. též v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia

Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008, uveřejněnému pod číslem 73/2009 Sb. rozh. obč.

64. K tvrzené „překvapivosti“ napadeného rozhodnutí pro onu změnu právního názoru, Nejvyšší soud připomíná, že sám žalovaný poukazuje na to, že o změně právního názoru u dvou ze tří jím označených právních otázek informoval odvolací soud účastníky při odvolacím jednání, jež se konalo 18. března 2021 (srov. opět reprodukci dovolání v odstavci 31. shora), čemuž odpovídá i protokol o jednání před odvolacím soudem (č. l. 488), přičemž žalovaný na toto vyrozumění reagoval žádostí o odročení jednání „minimálně o jeden měsíc“ (aby se mohl řádně vyjádřit), což následně (poté, co odvolací soud jeho žádosti vyhověl) také učinil (podáním datovaným 9. dubna 2021, č. l. 495-496). Důvod být (stále) „překvapen“ řešením těchto otázek tedy žalovaný v době, kdy odvolací soud o věci rozhodoval, neměl.

65. K námitce žalovaného, že změnu právního názoru u třetí otázky (k obvyklé ceně za užívání účelové komunikace) projevil odvolací soud až v napadeném rozhodnutí, Nejvyšší soud uvádí, že ze zrušujícího usnesení odvolacího soudu ze dne 12. dubna 2018 i z toho, jak toto usnesení interpretoval (chápal) v dotčeném ohledu soud prvního stupně v rozsudku ze dne 14. listopadu 2018 (srov. odstavec 3. odůvodnění tohoto rozsudku), je zjevné, že odvolací soud potud neměl za dostatečné závěry znaleckého dokazování. Závěr, že částka 110 Kč/m²/rok je v dané věci určující i jako obvyklá cena nájmu pozemku sloužícího jako účelová komunikace, není důsledkem „změny právního názoru“ odvolacího soudu, nýbrž vzešel z doplnění dokazování u soudu prvního stupně (z dodatku č. 1 znaleckého posudku ze dne 7. října 2018), jak je promítnuto v odstavci 8. odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně ze dne 14. listopadu 2018. Odvolací soud tedy potud pouze přitakal určení výše bezdůvodného obohacení v rozsudku soudu prvního stupně po doplnění znaleckého posudku. Tímto postupem žalovaný též nemohl být „překvapen“.

K otázce č. 3 (K uplatnění práva spoluvlastníkem po zrušení spoluvlastnictví).

66. Judikatura Nejvyššího soudu je ustálena v závěru, že podíloví spoluvlastníci nemovitosti jsou z právních úkonů týkajících se společné věci oprávněni a povinni vůči jiným osobám společně a nerozdílně. Ve sporech s jinými osobami má každý z podílových spoluvlastníků ohledně společné věci právo uplatnit společnou (solidární) pohledávku (nebo její část) samostatně (nezávisle na ostatních) žalobou u soudu. Učinit tak ale může jen do doby, než bylo vykonáno tzv. právo předstihu (prevence). Poté, co jeden z podílových spoluvlastníků (solidárních věřitelů) požádá o plnění (nebo uplatní pohledávku z titulu bezdůvodného obohacení vzniklého třetí osobě užíváním věci v podílovém spoluvlastnictví proti této osobě žalobou u soudu), již nemůže další podílový spoluvlastník (další solidární věřitel) požadovat po dlužníku plnění a dlužník není ani oprávněn mu plnit. Podílový spoluvlastník (solidární věřitel), který vykonal právo předstihu (prevence), se tak stává jediným věřitelem vůči dlužníku a ostatní věřitelé ztrácejí právo pohledávku uplatnit, i když nebyla splněna.

67. Závazek (dluh) tak zaniká splněním dluhu tomu podílovému spoluvlastníku (solidárnímu věřiteli), který o plnění požádal první. Uplatní-li podílový spoluvlastník (solidární věřitel) pouze část pohledávky, mohou ji do zbytku uplatnit ostatní podíloví spoluvlastníci (solidární věřitelé). Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2008, sp. zn. 30 Cdo 4713/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2012, sp. zn. 29 Cdo 1702/2010, uveřejněný pod číslem 111/2012 Sb. rozh. obč., jakož i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. března 2015, sp. zn. 28 Cdo 2116/2014.

68. Platí dále, že nárok na vydání (zaplacení) bezdůvodného obohacení je nárokem závazkovým (obligacním), nikoli nárokem věcně právním; srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna

2013, sp. zn. 22 Cdo 216/2011, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 12, ročníku 2013, pod číslem 159, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. ledna 2016, sp. zn. 28 Cdo 930/2015. Užívá-li určitá osoba bez právního důvodu nemovitou věc, obohacuje se tím zásadně [nemá-li právo přednostně věc užívat třetí osoba (např. oprávněný z věcného břemene nebo nájemce)] na úkor vlastníka věci. Jen proto, že později [po vzniku práva ochuzeného na vydání (zaplacení) bezdůvodného obohacení] dojde (např. již v průběhu sporu o zaplacení bezdůvodného obohacení) ke změně vlastníka věci (např. na základě kupní nebo darovací smlouvy), jejímž užíváním se určitá osoba obohacovala, nepřechází právo takovou pohledávku vymáhat na nového vlastníka věci; osobou aktivně věcně legitimovanou k vymáhání pohledávky je nadále ten, na jehož úkor se určitá osoba obohacovala užíváním věci v době vzniku pohledávky. Řečené platí nejen tam, kde ochuzeným byl výlučný vlastník věci užívané bez právního důvodu, nýbrž i tam, kde se určitá osoba takto obohacovala užíváním věci vlastněné společně několika osobami (věci nacházející se ve společném jmění manželů nebo věci nacházející se v podílovém spoluvlastnictví více osob).

69. Lze tedy shrnout, že obohatila-li se určitá osoba užíváním věci bez právního důvodu na úkor podílových spoluvlastníků věci, pak podílový spoluvlastník (ochuzený) zůstává solidárním věřitelem pohledávky z titulu bezdůvodného obohacení (spolumajitelem pohledávky z titulu bezdůvodného obohacení, kterou je oprávněn vymáhat vůči obohacenému společně a nerozdílně s ostatními spolumajiteli pohledávky) i poté, co svůj spoluvlastnický podíl převedl na jinou osobu.

70. V poměrech dané věci z výše formulovaných závěrů plyne, že aktivní věcná legitimace původního žalobce (ochuzeného) k vymáhání pohledávky z titulu bezdůvodného obohacení vzniklého tím, že žalovaný (obohacený) užíval pozemek bez právního důvodu, se pro část rozhodného období (od 25. července 2013 do 18. prosince 2013) pojí s jeho výlučným vlastnictvím pozemku (v době vzniku onoho bezdůvodného obohacení). Pro zbývající část rozhodného období (od 18. prosince 2011 do 24. července 2013) se aktivní věcná legitimace původního žalobce (ochuzeného) k vymáhání pohledávky z titulu bezdůvodného obohacení vzniklého tím, že žalovaný (obohacený) užíval pozemek bez právního důvodu, odvíjí od jeho rovnodílného spoluvlastnictví pozemku (s B. H.). Pohledávku, která takto původnímu žalobci a B. H. vznikla, mohl jako pohledávku, z níž byli vůči žalovanému (obohacenému) oprávněni (v souladu s § 139 odst. 1 obč. zák. a § 513 obč. zák.) společně a nerozdílně, uplatnit kterýkoli z podílových spoluvlastníků. Okolnost, že B. H. s účinností k 25. červenci 2013 darovala spoluvlastnický podíl původnímu žalobci (a ten podal žalobu v roce 2014) neměla pro vymezené období žádný vliv na (solidární) povahu pohledávky a na osoby majitelů pohledávky. Podáním žaloby pak původní žalobce uplatnil právo předstihu (prevence), takže B. H. jako další solidární věřitel (spolumajitelka pohledávky pro vymezené období) poté již nebyla oprávněna požadovat po žalovaném (obohaceném) plnění a žalovaný (obohacený) poté již ani nebyl oprávněn jí plnit.

71. Dovolání tak ani potud není opodstatněné.

K otázce č. 4 (K vázanosti soudu správním rozhodnutím).

72. Judikatura Nejvyššího soudu je dlouhodobě ustálena v závěru, že rozhodnutí správního orgánu o vydání nemovitosti osobě oprávněné k restituci nemůže mít vliv na existenci vlastnického práva toho, kdo nebyl účastníkem restitučního řízení. Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. května 2013, sp. zn. 28 Cdo 3048/2012, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. července 2018, sp. zn. 28 Cdo 5678/2017, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2022, sp. zn. 28 Cdo 232/2021. Nejde tedy o věc dovolacím soudem neřešenou, jak dovozoval žalovaný. Napadené rozhodnutí pak (oproti mínění žalovaného) této judikatuře neodporuje. Úsudek odvolacího soudu, že pozemkový úřad jako jediný rozhoduje o vlastnictví oprávněných osob podle § 9 odst. 4 zákona o půdě, odpovídá dikci

uvedeného ustanovení a závěrům judikatury se neprotiví. S námitkou, že vlastníkem pozemku je někdo jiný (dlužník) se odvolací soud vypořádal poukazem na pravomocný rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 7. listopadu 2012.

73. Dovolání tak potud též není opodstatněné.

K otázce č. 5 (K účinkům soupisu pozemku do majetkové podstaty dlužníka) a k otázce č. 6 (K účinkům zpochybnění vlastnictví žalobců v jiném řízení).

74. U otázek č. 5 a 6 argumentuje žalovaný insolvenčními souvislostmi, máje za to, že soupisem pozemku do majetkové podstaty dlužníka pozbyli žalobci aktivní věcnou legitimaci k uplatnění požadovaného nároku (otázka č. 5) a že v situaci, kdy probíhá řízení o vyloučení pozemku z majetkové podstaty dlužníka, měl odvolací soud řízení přerušit (otázka č. 6).

75. Nejvyšší soud shrnul v rozsudku ze dne 29. října 2015, sp. zn. 29 Cdo 683/2011, uveřejněném pod číslem 116/2016 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 116/2016“), že prostřednictvím vylučovací žaloby podané podle § 225 insolvenčního zákona se pro poměry insolvenčního řízení s definitivní platností vymezuje příslušnost určitého majetku k majetkové podstatě dlužníka. Na majetek sepsaný do majetkové podstaty dlužníka se po dobu trvání účinků soupisu pohlíží jako na majetek dlužníka bez zřetele k tomu, že jeho vlastníkem je jiná osoba (srov. § 205 odst. 4 insolvenčního zákona). Je-li osobou s dispozičními oprávněními [jako v tomto případě, kdy je úpadek dlužníka řešen konkursem (§ 229 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona)], je insolvenční správce i v průběhu sporu o vyloučení majetku ze soupisu majetkové podstaty oprávněn takový majetek držet, užívat a požívat jeho plody a užitky (například jej pronajímat a inkasovat nájemné), a to bez zřetele k tomu, zda je dlužník (skutečně) vlastníkem takového majetku.

76. Podle ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu dále platí, že spor o příslušnost určitého majetku k majetkové podstatě zahájený vylučovací žalobou se v řadě případů projevuje i jako spor o vlastnictví tohoto majetku. Je tomu tak tehdy, je-li důvodem soupisu i skutečnost, že insolvenční správce má za to, že vlastníkem majetku je (insolvenční) dlužník, čemuž oponuje vylučovatel (žalobce) argumentem, že vlastníkem majetku je on (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2019, sen. zn. 29 ICdo 169/2017, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročníku 2020, pod číslem 95, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2021, sen. zn. 29 ICdo 21/2019, uveřejněný pod číslem 98/2021 Sb. rozh. obč.

77. V návaznosti na výše shrnutou judikaturu lze uvést, že zčásti nepřesné jsou ve vztahu k účinkům soupisu pozemku do majetkové podstaty dlužníka jak úvahy odvolacího soudu, tak úvahy žalovaného. Jelikož (jak vysvětleno výše při odpovědi na otázku č. 3) pozdější změny vlastníka věci, jejímž užíváním bez právního důvodu se určitá osoba obohatila, samy o sobě nevedou ke ztrátě aktivní věcné legitimace k vymáhání pohledávky z titulu bezdůvodného obohacení ochuzeným, na jehož úkor se ona osoba obohacovala před změnou vlastnictví, není pro řešení otázky č. 5 sama o sobě rozhodná okolnost, že věc byla sepsána do majetkové podstaty a že od okamžiku, kdy se soupis stal účinným, se na takovou věc pohlíží jako na majetek dlužníka (§ 205 odst. 4 insolvenčního zákona), se kterým je oprávněna nakládat jen osoba s dispozičními oprávněními (§ 217 odst. 1 insolvenčního zákona) [jak nepřesně usuzuje žalovaný]. Podstatný tu je (a v tom jsou nepřesné úvahy odvolacího soudu) důvod soupisu; ten totiž může mít původ (tam, kde půjde o střet práva vlastnického) i ve skutečnostech, které předcházely období, za které je požadováno bezdůvodné obohacení. V takovém případě by ovšem soupis mohl mít vliv i na posouzení otázky, kdo je (jako skutečný vlastník věci v rozhodném období) osobou oprávněnou vymáhat po žalovaném bezdůvodné obohacení.

78. Ze spisu se podává, že úvahy na téma účinků soupisu měly původ ve vyznění o zahrnutí pozemku soupisu ze dne 11. března 2019, adresovaném insolvenční správce dlužníka původnímu žalobci (v té době již zemřelému), založeném ve fotokopii na č. l. 427 (tomuto údaji odpovídá i aktualizovaný soupis majetkové podstaty dlužníka datovaný 4. června 2019 (B-499 insolvenčního spisu). Samotné vyznění pak (v rozporu se závěry, jež k ustanovení § 224 odst. 1 insolvenčního zákona a k ustanovení § 13a odst. 1 písm. d/ vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, v rozhodném znění, Nejvyšší soud formuloval v usnesení ze dne 12. května 2022, sen. zn. 29 ICdo 68/2020) neobsahuje důvod (odůvodnění) zahrnutí věci do soupisu majetkové podstaty dlužníka.

79. Skutečnost, podle které došlo (8. března 2019) k soupisu pozemku do majetkové podstaty dlužníka, tedy byla skutečností nastalou (až) v průběhu (druhého) odvolacího řízení v této věci. K takovým skutečnostem (stejně jako k novým důkazům) lze přihlídnout, jen když byly v odvolacím řízení uplatněny některým z účastníků řízení (§ 212a odst. 3 o. s. ř.) [srov. shodně např. již rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2004, sp. zn. 29 Odo 268/2003, uveřejněný pod číslem 19/2006 Sb. rozh. obč., nebo rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2021, sp. zn. 31 Cdo 1475/2020, uveřejněný pod číslem 58/2021 Sb. rozh. obč.].

80. Žalovaný (jako odvolatel) skutečnost, že pozemek byl v průběhu odvolacího řízení sepsán do majetkové podstaty dlužníka, uplatnil (a kopii vyznění o soupisu odvolacímu soudu předložil) podáním (zdůvodněním odvolání) datovaným 28. května 2019 (č. l. 422 až 424) a tamtéž ji spojil s výhradou, že (původní) žalobce za této situace není aktivně věcně legitimován k jakýmkoli jednáním souvisejícím s pozemkem. Při odvolacím jednání, jež se konalo 24. září 2020, žalovaný prohlásil, že (u vědomí, že soupis pozemku do majetkové podstaty zpochybňuje vlastnictví žalobců) respektuje závěry, jež odvolací soud dříve vyslovil k otázce vlastnictví pozemku a také závěr odvolacího soudu ve vztahu k aktivní věcné legitimaci žalobce na vydání bezdůvodného obohacení za období, kdy spoluvlastnicí byla B. H. (srov. č. l. 461 p. v.). Při odvolacím jednání, jež se konalo 4. května 2021, žalovaný naopak prohlásil, že (v důsledku soupisu do majetkové podstaty dlužníka) nemají žalobci k pozemku dispoziční právo a nemohou vymáhat ani plnění (srov. č. l. 501 p. v.).

81. Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2016, sen. zn. 29 ICdo 11/2014, uveřejněného pod číslem 25/2017 Sb. rozh. obč., se podává, že tam, kde tomu nebrání příslušné ustanovení insolvenčního zákona nebo jiného právního předpisu, zavazuje výsledek sporů, jež byly vůči dlužníku pravomocně skončeny před zahájením insolvenčního řízení nebo smluvní ujednání sjednané dlužníkem před zahájením insolvenčního řízení, zásadně i insolvenčního správce, na kterého přešlo prohlášením konkursu na majetek (insolvenčního) dlužníka právo nakládat s majetkovou podstatou, což prostřednictvím tam učiněného odkazu na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2009, sp. zn. 29 Cdo 124/2008, uveřejněného pod číslem 94/2010 Sb. rozh. obč., platí i pro výsledek sporu o určení vlastnictví.

82. V situaci, kdy odvolací soud pro účely sporu o vlastnické právo mezi původním žalobcem a B. H. na straně jedné a dlužníkem na straně druhé vyšel z rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 7. listopadu 2012, který nabyl právní moci dne 18. prosince 2012, tedy předtím, než insolvenční soud (poprvé) prohlásil konkurs na majetek dlužníka (16. ledna 2013) a kdy skutečnost, že pozemek byl sepsán do majetkové podstaty dlužníka (8. března 2019), sama o sobě nemá vliv (bez údaje o důvodu soupisu) na legitimaci k vymáhání pohledávky, tedy odvolací soud nepochybil, jestliže dospěl k závěru, že aktivní věcná legitimace k vymáhání pohledávky zůstala zachována žalobcům. Důvod soupisu, který by (teprve) mohl obsahovat skutečnost zpochybňující věcnou legitimaci žalobců, žalovaný v odvolacím řízení neuplatnil (§ 212a odst. 3 o. s. ř.). Řečené se shodným způsobem promítá i do odpovědi na otázku č. 6 (spor o účinky soupisu vyvolaný vylučovací žalobou nedává bez uplatnění důvodu soupisu odpověď na otázku, zda takovým sporem mohla být zasažena věcná

legitimace žalobců).

83. Dovolání tak ani potud není důvodné.

84. Jen pro úplnost (bez vlivu na výsledek dovolacího řízení) Nejvyšší soud uvádí, že podle údajů z insolvenčního rejstříku se obě otázky položené žalovaným staly bezpředmětnými ještě před sepisem dovolání, jelikož insolvenční soud usnesením ze dne 16. července 2021, č. j. KSBR 27 INS 20629/2012-B-606, které nabylo právní moci dne 19. července 2021, souhlasil s vynětím pozemku z majetkové podstaty dlužníka. Srov. ostatně dále i usnesení ze dne 14. září 2021, č. j. 70 ICM 1483/2019-200 (které nabylo právní moci 6. října 2021), jímž insolvenční soud zastavil (pro zpětvzetí) řízení o vylučovací žalobě.

85. Jelikož ze spisu se nepodávají ani jiné (než žalovaným uplatněné a dovolacím soudem vypořádané) vady řízení dle § 242 odst. 3 o. s. ř., Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání žalovaného ve zbývajících částech zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)